

VÝZKUMNÁ ETIKA V RÁMCI PROJEKTU „THINLINE“

Záměrem výzkumu tohoto projektu je zmapovat, jak mladí lidé s poruchami příjmu potravy používají komunikační technologie a internet v kontextu těchto onemocnění a vyhodnotit rozdíly mezi těmi, kdo jsou potenciálně ohroženi vznikem poruchy příjmu potravy a těmi, kdo pouze vyznávají zdravý životní styl.

Ve zkratce jsou cíle výzkumu následující:

- 1) Zmapovat, jak mladí lidé s poruchami příjmu potravy používají komunikační technologie a internet.
- 2) Zhodnotit poznatky profesionálů v této oblasti ohledně chování jejich klientů/pacientů.
- 3) Vyhodnotit rozdíly mezi mladými lidmi, kteří jsou ohroženi rozvinutím poruchy příjmu potravy a mezi těmi, kteří mají zdravý životní styl.

Výzkum se stává ze dvou částí - kvalitativní a kvantitativní.

- A) V rámci kvalitativní části provedeme rozhovory s 30 mladými lidmi potýkajícími se poruchou příjmu potravy a rozhovory s 30 odborníky, kteří pracují s touto cílovou skupinou.
- B) V rámci kvantitativní části bude provedeno dotazníkové šetření na vzorku návštěvníků webů zaměřených na diety, cvičení a zdravý životní styl.

Jakožto výzkumníci zapojení v této studii si uvědomujeme potenciální citlivost tématu a zkoumané populace. Při sběru dat a zacházení s nimi budeme proto postupovat podle etických standardů výzkumů s dětmi a mladistvými. Výzkum byl také schválen etickou komisí FSS MU. V tomto dokumentu shrnujeme základní etické aspekty, které z tohoto výzkumu vyvstávají, a popíšeme, jak k nim bude přistupováno.

1) INFORMOVANOST ÚČASTNÍKŮ O PROJEKTU

Kvalitativní část

O výzkumu samotném se participanti v kvalitativní části dozvědí prostřednictvím letáků, které budou umístěny v centrech pomoci lidem s poruchami příjmu potravy, a od osob, které pracují v těchto institucích či s touto cílovou skupinou. Na letácích najdou základní informace o výzkumu, kontakty na výzkumný tým a adresu webu výzkumu. Na letáku je uvedena informace, aby nás participanti v případě zájmu o účast ve výzkumu kontaktovali na projektový mail, přičemž nám mohou klást jakékoli otázky, které se jejich případné účasti týkají.

Také poskytneme prostor na dotazy na začátku i v průběhu celého rozhovoru. Všem participantům, kteří se výzkumu účastní, bude na stránkách projektu umožněno nahlížet na jeho výsledky. Půjde o obecné výsledky, nespojitelné s konkrétními participanty, přístupné širší veřejnosti.

Kvantitativní část

U kvantitativní části se participanti o výzkumu dozvědí prostřednictvím různých webových stránek, zaměřených na diety, cvičení a zdravý životní styl, které navštěvují, opět s možností navštívit web projektu, kontaktovat kdykoli výzkumný tým a klást k výzkumu jakékoli dotazy. I účastníci kvantitativního výzkumu budou zpraveni o tom, že mohou nahlížet na výsledky výzkumu na stránkách projektu. Půjde o obecné výsledky, nespojitelné s konkrétními participanty, přístupné širší veřejnosti.

2) ANONYMITA ÚČASTNÍKŮ

Všechna data získaná ve výzkumu budou procházet anonymizačním procesem, rozlišným pro obě části.

Kvalitativní část

Data budou sbírána prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů s a) lidmi, potýkajícími se s poruchami příjmu potravy a b) odborníky, kteří pracují s touto cílovou skupinou. V obou případech budou při prepisech rozhovorů vymazány nebo nahrazeny všechny údaje, které by mohly vést k identifikaci konkrétního člověka. Přepisy budou dělat k tomuto účelu vyškolení pracovníci. K anonymizovaným rozhovorům budou mít přístup pouze lidé zapojení do výzkumu. Rozhovory budou uchovávány v digitální podobě v PC v zabezpečené složce na Institutu výzkumu dětí, mládeže a rodiny při FSS MU. Po prepisu rozhovorů budou všechny audio nahrávky smazány.

Informované souhlasy, které budeme od participantů v této části výzkumu získávat, nebudou nijak spojovány s daty, získanými od konkrétních participantů a budou po nejkratší nutné době po ukončení výzkumu skartovány. E-mailové i telefonické kontakty, ke kterým budou mít výzkumníci přístup z důvodu prvotního kontaktu s participanty, budou vymazány a nebudou nijak spojovány s konkrétními daty.

Kvantitativní část

Data budou sbírána prostřednictvím online dotazníku přístupného z webových stránek zaměřených na diety či cvičení. V dotazníku nebudou participanti vyplňovat žádné identifikační údaje, k sebraným datům budou mít přístup pouze výzkumníci zapojení do projektu. Data zpracujeme do výsledné datové matice, přičemž ještě jednou ověříme, jestli se v datech nevyskytují potenciálně identifikující údaje. Výsledná matice bude plně anonymizována, jakékoli další údaje budou smazány.

Participantů budou motivováni k vyplnění dotazníku možností výhry jedné z nabízených cen. I v tomto procesu participantům zajistíme anonymitu. Po vyplnění dotazníku se participantům zobrazí číselný kód a instrukce, aby si tento kód uchovali. Po skončení sběru dat budou kódy losovány, přičemž při zpracování dat do výsledné matice zajistíme, aby kódy nebylo možno nijak propojit se sebranými daty. Na stránkách projektu zveřejníme první poloviny z vylosovaných číselných kódů, společně s instrukcí pro participanty, aby nás případně výhry kontaktovali jakoukoli jim vyhovující cestou, např. prostřednictvím nově založené e-mailové adresy, která bude po komunikaci s námi opět zrušena, a sdělili nám celý kód, načež jim bude online cestou zaslána výhra.

3) MOŽNOST Odstoupit od účasti ve výzkumu

Účast ve výzkumu je dobrovolná a každý z participantů může z výzkumu kdykoli v jeho průběhu odstoupit bez jakýchkoli sankcí. Participantů budou seznámeni s tím, že na výzkumné otázky nemusí odpovídat, pokud nechtějí.

4) INFORMOVANÉ SOUHLASY ÚČASTNÍKŮ VÝZKUMU

Kvalitativní část

V kvalitativní části výzkumu se zaměřujeme na dvě cílové skupiny: mladé lidi potýkající se s poruchami příjmu potravy a na odborníky pracující s nimi.

- a) Cílová skupina mladých lidí, kteří budou mít zájem účastnit se výzkumu, nás bude kontaktovat na projektový e-mail. Po obdržení e-mailu s nimi bude domluvena další spolupráce a bude jim předem elektronicky zaslán informovaný souhlas k prostudování. V rámci informovaného souhlasu se participantů obeznámí s informacemi o projektu, účelem projektu a průběhem rozhovoru, včetně informací o anonymizaci dat a možnostech kdykoli od výzkumu odstoupit (viz předchozí sekce dokumentu). Nezletilí participantů budou požádáni také o prostudování informovaného souhlasu rodiči či jinými pečujícími osobami. Případné dotazy mohou participantů, eventuálně jejich zákonní zástupci, zaslat e-mailem. Také v první části samotného rozhovoru s výzkumníky bude prostor pro vyjasnění nejasností a k podpisu informovaného souhlasu v papírové podobě. U nezletilých participantů bude informovaný souhlas podepisovat také rodič a to před zahájením samotného rozhovoru. U nezletilých participantů si ověříme, zda informacím rozumí a sami s nimi probereme jednotlivé body informovaného souhlasu.
- b) Cílová skupina odborníků bude kontaktována e-mailem a také s pomocí již participujících odborníků, kteří nám pomohou oslovit další vhodné participantů. Informované souhlasy budou zaslány předem e-mailem a dotazy budou vyjasněny v rámci e-mailové, případně telefonické komunikace nebo před začátkem rozhovoru, kdy bude podepsán informovaný souhlas.

Všechny podepsané Informované souhlasy budou uchovány u pověřené osoby na Institutu výzkumu dětí mládeže a rodiny. Souhlasy nebude možné nijak spojit s daty získanými z rozhovorů. K nahlédnutí budou přístupny pouze pověřeným osobám výhradně k účelům spojeným s výzkumným projektem.

Kvantitativní část

V kvantitativní části projektu budou participantů vyplňovat online dotazník. Před vyplněním samotného dotazníku bude všem participantům k dispozici text obsahující informace o výzkumu a informace o postupu zachování anonymity dotazování. Vyplnění dotazníku bude naprosto dobrovolné. Dotazník nebude možné vyplnit bez zaškrtnutí souhlasu s tím, že participantů daným informacím porozuměli a souhlasí s vyplněním dotazníku. Dotazník bude zcela anonymní a nebude od participantů získávat žádné osobní údaje (viz výše).

5) OŠETŘENÍ CITLIVÝCH TÉMAT

Kvalitativní část:

Pokud participantů vnesou citlivou otázku či přijdou s citlivým tématem, výzkumníci s nimi bude připraveni na místě hovořit. Pokud budou participantů některé otázky či témata považovat za příliš citlivá, nemusí na ně odpovídat (viz výše). Rozhovory budou provádět školení pracovníci se zkušenostmi s vedením rozhovorů tohoto typu, s psychologickým vzděláním a s probíhajícím či ukončeným psychoterapeutickým výcvikem. Role výzkumníka a psychoterapeuta je striktně oddělena, avšak dovednosti získané v terapeutické oblasti zajišťují odbornou způsobilost při práci s citlivými tématy. Výzkumníci nebudou ani po skončení výzkumu s lidmi potýkajícími se s poruchami příjmu potravy, s nimiž vedli rozhovor, navazovat vztah klient-terapeut.

Na konci každého rozhovoru bude prostor pro otázky a pro debriefing – výzkumník se vždy participantů zeptá na pocity spojené s rozhovorem a bude s nimi na toto téma krátce hovořit v závislosti na jejich potřebách. Participantů obdrží kontakty na instituce, na které se v případě potíží mohou dále obrátit (krizová centra, centra v rámci zdravotnických zařízení specializovaná na poruchy příjmu potravy, příslušné kontakty na centrum Anabell a podobně).

Kvantitativní část

V kvantitativní části výzkumu participantů vyplňují online dotazník. Participantů budou informováni o podobě a cílech projektu, a že nemusí na všechny otázky odpovídat. Po vyplnění dotazníku se respondentům znovu zobrazí stránka s projektovým kontaktem a také sdělením, že kdyby měli jakékoli dotazy, mohou kdykoli výzkumný tým kontaktovat. Součástí této poslední stránky bude také soubor kontaktů na instituce, na které se mohou v případě potíží dále obrátit - krizová centra, centra v rámci zdravotnických zařízení specializovaná na poruchy příjmu potravy případně neziskové organizace, pracující s touto cílovou skupinou a podobně).